

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

2020

Karolína Ester Kudláčková

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

„NEOČEKÁVANÝ...“

BcA. Karolína Ester Kudláčková

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Sochařství
Specializace Keramika

Diplomová práce
„NEOČEKÁVANÝ...“
BcA. Karolína Ester Kudláčková

Vedoucí práce: doc. MgA. Gabriel Vach
Katedra výtvarných umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, červenec 2020

.....

Obsah

MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE.....	1
PRINCIP TVORBY.....	3
POPIS DÍLA.....	5
PŘÍPADNÁ ADJUSTACE.....	7
KONTEXT DÍLA NEJEN V UMĚLECKÉM SVĚTĚ.....	8
ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ.....	9
Seznam použitých zdrojů.....	10
RESUME.....	11
Seznam příloh.....	12

MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Při svém studiu v ateliéru Keramiky na vysoké škole jsem si prošla řadou etap vývoje. Po řemeslné průpravě ze střední školy, kde jsme převážně pracovali s hlínou vytvářením volně z ruky, jsem byla po nástupu na vysokou školu ohromena bělostí tvrdého porcelánu a také možností přesné sériové výroby technikou lití do sádrových forem. První dva roky jsem se proto zabývala designérskou prací. Po prvotním zápalu ale moje nadšení začalo opadat. Začala jsem se nudit, tato práce se mi začala jevit málo kreativní. Také na mě začaly tyto práce působit chladně až sterilně. Proto jsem přešla do další etapy, kdy jsem následující dva roky strávila propojováním keramiky s fotografií. Vytvářela jsem primitivní keramické fotoaparáty. Jednoduchým principem camery obscury jsem fotila přímo na fotografický papír, později na fotografickou emulzi, kterou jsem nanášela na střepek výrobku. Tak se keramická krabička, která sloužila jako jednorázový fotoaparát, stala i nosičem výsledné fotografie. Při mé bakalářské práci jsem tyto objekty doplnila i o zvuk. Ten se z nich linul po jejich otevření, podobně jako je tomu u hracích skříněk.

V mém bakalářském studiu jsem se také snažila o prozkoumávání různých směrů, abych zjistila, co mi nejvíce v mé tvorbě vyhovuje. Nejdříve v rámci designu, později skrze volnější práce přišla snaha o co nejvhodnější řešení konceptu a myšlenky díla, aby šlo o kompaktní a jasnou výpověď. Samozřejmě jsem procházela nějakým osobním vývojem, ale jednalo se hlavně o utřebením myšlenek a o snahu začít řadit své myšlenky a nové vědomosti do kontextu.

Zlomovým okamžikem se pro mě stalo magisterské studium. Snažila jsem se navázat na dobu ještě před uměleckým vzděláním, kdy mě keramika učarovala. Myslím, že po sedmi letech studia, po řemeslném vzdělání, po designérské zkušenosti a po práci zaměřené na práci s konceptem, pro mě nastala přesně ta doba, kdy jít zpět ke kořenům.

Začala jsem pracovat opět s plastickou hmotou. Modelovala jsem objekty volně z ruky a začala používat hrnčířský kruh. Jednalo se o intuitivní, poloautomatický způsob práce, kdy nejdůležitějším bodem bylo co nejvíce se soustředit na samotný proces tvorby. Být tady a teď, užívat si práci s hlínou, bez velkého důrazu a soustředění se na výslednou podobu díla. Být opět tím kreativním dítětem bez zábran.

Hrát si. Věřím, že pokud člověk dá do něčeho kladnou energii, soustředí se veškerou pozorností na činnost samotnou a proces si patřičně užije, zákonitě se to ve výsledku musí projevit. Uznávám tento princip karmajógy neboli cesty „posvěcené činnosti“.¹

Na keramice jsem si vždy cenila toho, že při práci s hlínou lze vést neustálý dialog s materiálem, kdykoliv aktuálně reagovat na jakýkoliv vnější či vnitřní podnět, ubírat nebo naopak přidávat materiál, neustále měnit tvar.

I s barvou jsem postupně začala pracovat volněji. Jednalo se převážně o intuitivní dekorování velkou škálou barev.

Po přivlastnění si těchto principů jsem je měla možnost dále rozvíjet na mém ročním výměnném pobytu na Bezalel Academy v Jeruzalémě, kde byly mé výše zmiňované tendence podpořeny.

---

¹ TOLLE, Eckhart. *Moc přítomného okamžiku: kniha o duchovním osvícení*, s. 67

PRINCIP TVORBY

Diplomovou prací navazuji na princip mé tvorby v rámci mého dosavadního magisterského studia, na tendenci poloautomatické a intuitivní práce s plastickým materiálem. Mou snahou je co nejvíce se soustředit na dialog s hlínou. Nesnažím se účelně a myšlenkově skrze své dílo promlouvat. Objekty vznikly v rámci mého experimentálního přístupu, kdy hlavní myšlenkou je snaha o potlačení autocenzury.

Mé nevědomí filtruje skutečnost a podává přetransformovanou výpověď v podobě automatické tvorby. V průběhu práce také používám volnou asociaci a řídím se intuicí. Snažím se všemu nechávat co nejpřirozenější průběh. K vědomému ovlivňování někdy dochází prostřednictvím stanovení si určitých principů.

Tento automatický způsob je bezesporu ovlivněn řadou aspektů. Jak už přímo či nepřímo má na mou tvorbu vliv celá řada faktorů.

Studuji keramiku a historii umění devět let a obklopuji se převážně lidmi stejného zaměření. To má za následek, že vstřebávám každodenně řadu přímých podnětů k mé práci. Je tedy těžké odhadnout, nakolik jsem ovlivněna mojí okolní společností, aktuálními trendy či výtvarným vzděláním. Dále se do mého díla patrně promítá můj osobní vkus a estetika.

Některé objekty mají jasnou podobu symbolů. A jako myšlenka se občas vkrade do meditace, tak i symboly připlouvají do mé automatické práce. Nebráním se jim, nechám je se zhmotnit skrze mou tvorbu. Tvoří převážně výpověď o mém vnitřním světě a osobním životě. Vyplouvají zde na povrch mé aktuální radosti, rozhodnutí, strasti vztahu na dálku či mé dlouholeté fobie. Tyto symboly neodkazují jen na dobu, kdy vznikala má diplomová práce. Svě práce nepodrobují zpětné analýze v duchu léčebné ambice.

Při barvení objektů používám stejné principy jako u jejich modelování. Barvy nanáším volně, bez zábrán a omezení. Dekoruji a vybarvuji v duchu dětské omalovánky. K objektu přistupuji po delší časové odmlce, která je dána délkou sušení a prvního výpalu. Při práci s engobou začínám znovu od začátku. Popírám fakt, že už došlo k zhmotnění

určitého objektu či symbolu a jejich pojmenování. Touto skutečností někdy dochází k jejich významovému popření, vzniku dalších nových asociací a k jejich přetvoření. Například u vyobrazených strachů a fobií tedy není úkolem vyobrazovat je v jejich reálné podobě. Přetvářím je, či přijímám přirozenou cestou. Dochází k jejich znovu osahání, sblížování, zlehčení jejich významu a zesměšnění až na hranici parodie vlivem rozmanité barevnosti.

POPIS DÍLA

Výsledná práce obsahuje čtyři série modelovaných objektů.

První z nich, nepojmenovaná, vznikla samostatně. U ní jsem si zvolila vědomý princip tvorby, základní stavební materiál v podobě válečků a oválných placek. Používala jsem jejich nejrůznější tvarové modifikace. Nedržela jsem se striktně jen zvolených tvarů. Vždy jsem ale s nimi nový objekt začínala. Tato série s určeným počátečním principem sloužila k opuštění mých vžitých vzorců, uvolnění se a naladění se na práci s keramickou hlinou. V momentě, kdy jsem si začínala být vědoma porušování mých stanovených principů, nastal čas jít dál.

Další tři série vznikaly souběžně. Jejich počet i typ vyplynul přirozeně v průběhu práce. Podle mého vnitřního rozpoložení jsem si vybírala, které z nich se chci zrovna věnovat. Někdy jsem se věnovala souběžně i několika rozpracovaným objektům z různých řad.

U druhé série "Krajiny" jsem si nejvíce "hrála". Při modelování první z nich, kdy mi rozpracovaný tvar začal evokovat miniaturní krajinu, se mi vybavily japonské suiseki. Proto jsem ji doplnila o podstavec. Postupně přibýly do série další typy krajin.

Třetí série "Symboly" je nejvíce osobní. Vypovídá hlavně o mně samé a mém životě, nejen z doby, kdy jsem pracovala na své diplomové práci. Skrze hmotu vyplouvaly objekty, které lze považovat za symboly. „*Symbolem rozumíme termín, slovo nebo dokonce obraz, který je v běžném životě dobře známý, ale který má vedle svého konvenčního a zjevného významu ještě další specifické konotace.*“² Zhmotnělé symboly se nesnažím zpětně do hloubky analyzovat. Už v průběhu práce mi však byly jasné souvislosti a důvody jejich vzniku. Příběhy poodkrývám uvedením jejich názvů, krátkých autorských textů či výňatků ze soukromé konverzace. Naznačuji, dopodrobna nevysvětluji. Chci, aby divák na základě podaných indicií, s pomocí své představivosti a svých vlastních konotací, došel ke své jedinečné verzi příběhu.

---

² JUNG, Carl Gustav, Marie-Louise von FRANZ, Joseph L. HENDERSON, Jolande Székács JACOBI a Aniela JAFFÉ. *Člověk a jeho symboly*, s. 16

Čtvrtá série “Mandaly“ byla nejvíce relaxační a meditační, ale také nejvíce ignorovala keramickou technologii. Je tvořena kruhovitými objekty. Každý z nich je vystavěn určitým principem. Pomocí tohoto principu se neustále dokola vrství a nabaluje jeden stavební prvek.

PŘÍPADNÁ ADJUSTACE

K výstavě své práce bych volila prostor vypuštěného starého bazénu, kdy by vodní hladinu suploval transparentní igelit umístěný v tušeném místě hladiny. Pod něj by se vcházelo vytvořeným otvorem v místě schůdků bazénu. Na dně by byly nainstalovány a rozmístěny série na základě svých vzájemných vztahů. Divák by pomyslně vstupoval do jiného - mého světa, tak jako vstupovala Alenka do říše divů.

KONTEXT DÍLA NEJEN V UMĚLECKÉM SVĚTĚ

Ve spojitosti s mojí prací by se dal zmínit pojem arteterapie. Společným rysem je automatismus a asociace. Většina odvětví produktivní arteterapie se však liší jasně danými pravidly a zadáním jednotlivých témat ke zpracování. Výtvarný projev je považován za vhodný komunikační jazyk při práci s nevědomím. Jedná se tedy hlavně o zprostředkování imaginací výtvarnou formou bez esteticky uspokojivých uměleckých ambicí.³ Tyto imaginace jsou později rozklíčovány či dávány do souvislostí podle druhu arteterapie, kterou člověk absolvuje. Účastníci několikátýdenních seminářů své díla veřejně neprezentují. Mnohdy jde o práce velmi osobní, řešící určité intimní trauma. Hlavní ambicí je pro ně zpětná léčebná reflexe.⁴

Další pojem, který bych ráda zmínila, je art brut. Lidé, které řadíme do této skupiny mají velké vnitřní nutkání tvořit. Mnohdy jsou duševně až na pokraji šílenství. Vlivem své duševní choroby dávají upřímně a nejvíce nahlédnout do svého nevědomí skrze svou tvorbu. Tvoří neuvěřitelné množství prací bez jakýkoliv snah své dílo prezentovat. Jsou často bez výtvarného vzdělání a k jejich objevení mnohdy dochází náhodou.⁵

---

³ LIEBMANN, Marian. *Skupinová arteterapie: nápady, témata a cvičení pro skupinovou výtvarnou práci*

⁴ PAULÍK LICHKOVÁ, Adéla a Kamila ŽENATÁ. Arteterapie: Cesta do nevědomí. [online]

⁵ SÝKOROVÁ, Marie. Art brut jako protipól současného umění? [online]

ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ

Po prvopočátečních neúspěšných pokusech, kdy pro mě bylo těžké se uvolnit a nechat věci přirozeně plynout, tak abych dodržela své stanovené téma a principy, došlo k obratu a práce mě pohltila. Ke konci jsem proto musela brzdit v tvorbě dalších objektů, abych je stihla ve stanoveném čase všechny barevně dokončit.

Zbavením se nároků na jasně vytyčený cíl jsem nelámala nic přes koleno a věci šly přirozeně krok po kroku. Proces vzniku diplomové práce jsem si velmi užívala a jsem spokojená s jeho výsledkem.

Když se podívám zpětně na výslednou podobu objektů musím přiznat fakt, že mě dráždí infantilní barevnost a podoba jednotlivých tvarů. To jen dokazuje fakt, že jsem nepoužívala autocenzuru, že jsem si opravdu prošla tím, co jsem si zkusit chtěla. Díky této zkušenosti se mohu posunout dál.

Seznam použitých zdrojů:

a) Knižní a periodická literatura

TOLLE, Eckhart. *Moc přítomného okamžiku: kniha o duchovním osvícení*. Přeložil Jan BRÁZDA. Praha: Pragma, c2001. ISBN 80-7205-839-8.

JUNG, Carl Gustav, Marie-Louise von FRANZ, Joseph L. HENDERSON, Jolande Székács JACOBI a Aniela JAFFÉ. *Člověk a jeho symboly*. Přeložil Pavel KOLMAČKA. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1259-1.

LIEBMANN, Marian. *Skupinová arteterapie: nápady, témata a cvičení pro skupinovou výtvarnou práci*. Vyd. 2. Přeložil Johana ELISOVÁ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-729-9.

b) Internetové zdroje

PAULÍK LICHKOVÁ, Adéla a Kamila ŽENATÁ. Arteterapie: Cesta do nevědomí. *Wave* [online]. Praha: Český rozhlas, 16. 9. 2011 [cit. 2020-07-30]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/arteterapie-cesta-do-nevedomi-5202531>

SÝKOROVÁ, Marie. Art brut jako protipól současného umění? Zájem o něj ve Francii roste a dominují mu čeští umělci. *Vltava* [online]. Praha: Český rozhlas, 2019, 24. 9. 2019 [cit. 2020-07-30]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/art-brut-jako-protipol-soucasneho-umeni-zajem-o-nej-ve-francii-roste-a-dominuji-8078206#:~:text=Vnu%C4%8Dka%20p%C5%99edn%C3%AD%20art%20brut%20um%C4%9Bikyn%C4%9B,nejsou%20zapojeni%20do%20um%C4%9Bleck%C3%A9ho%20provozu>

RESUMÉ

Diplomová práce navazuje na princip tvorby z mého dosavadního magisterského studia, na tendenci poloautomatické, asociační a intuitivní práce s keramickou hlínou. Objekty vznikly modelováním volně z ruky, na základě mého experimentálního přístupu, kdy hlavní myšlenkou byla snaha o potlačení autocenzury. Užívala jsem si proces tvorby, bez velkého důrazu a soustředění se na výslednou podobu díla. Výstupem mé práce jsou čtyři sady objektů: “Bez názvu”, “Krajiny“, “Symboly“, “Mandaly“. Jsou dekorovány engobou s užitím velkého spektra barev. Při jejich nanášení bylo použito stejných principů jako u jejich vytváření. Charakter výstupu vyplýval přirozeně v průběhu mé práce. Objevování bylo náplní mého tématu.

The thesis connects to the principle of my work during my current master's studies. It's based on the tendency of half-automatic, associational and intuitive work with ceramic clay. The objects were created by modelling freely by hand. It was based on my experimental attitude where the main intention was the effort to suppress self-censorship. I want to enjoy the process of creating without any big emphasis or concentration on the final shape of the piece of work. The outcome of my work comes in four sets of objects: “Untitled“, “Landscapes”, “Symbols”, “Mandalas”. They are decorated by engobe with a vast colour spectrum. The same principles of creation were used for applying them. The character of the outcome arose naturally from the working process. The fulfilment of this topic was exploration.

Seznam příloh:

Příloha 1

“Bez názvu“

Foto: Markéta Tichá

Text: vlastní

Příloha 2

“Krajiny“

Foto: Markéta Tichá

Příloha 3

“Symboly“

Foto: Markéta Tichá

Text 1, 2, 4, 5: Němeček, Lukáš. In: *facebook Messenger* [online]. 2020. Soukromá konverzace.

Text 3: vlastní

Příloha 4

“Mandaly“

Foto: Markéta Tichá

Příloha 1

Je sychravé ráno, nejspíš ráno. Možná je v téhle krajině pořád takhle celý den. Těžko říct, nejspíš tohle místo ani neexistuje. Asi i proto je mi svým způsobem povědomé. Tuším, co bude v tomhle světě bez mých pravidel následovat. V tomhle nevlídném počasí, kdy se nad úzkým vodním kanálem snáší mlha, tam uprostřed polí a luk, jdu podél vody. Podél tmavé rychle plynoucí vody. Obklopena rovnou krajinou, tak rovnou, tak plochou. Ani zarostlé louky a pole tuhle placku bez konce nemají možnost rozehrát. A já jdu dál a dál směrem proti proudu, k jedinému malému kulatému keři, který však v téhle scénérii nepůsobí vůbec male. Myšlenky, že jít proti proudu nevěstí nic dobrého, se nemohu zbavit. Nějak vnitřně však vím, že tohle je ta cesta. To mi do protipólu mých myšlenek našeptává intuice. To mě žene vpřed a pomáhá překonat můj strach.

Kousek před keřem je zabodnutý úzký vysoký kůl. Vlastně je to spíš dřevěná tyč. Jak je to možné, že jsem ji dříve neviděla? Přece vím, že tam vždy byla. Směřuji k ní stále proti proudu. Se smíšenými pocity, že bych neměla a přitom musím, překračuji pomyslnou hranici, kterou dřevo vytyčuje. A v tu chvíli se vynoří a s rychlostí vzlétne z vody strmě vzhůru. Ona gigantická sova, před kterou i beze slova nelze nic utajit. Snažím se bláhově skrčit za onen malý keřík, naplněna nesnesitelnou hrůzou. Vnitřně cítím, že se mi směje a také to, že ona „ví“.

Příloha 2

Příloha 3

Schodiště k tvojí hlavě

Po ramenou
Maják máš v údolí
abys osvětila všechny svahy
a útesy zevnitř teplem
jako lampa po babičce

(...)

Když pánové myslí
že už na to přišli
na logiku tvých vlasů
a zavedlá pravidla tvých myšlenek

Pak
Neexistují. Mihnou se jako moucha na ulici v lednu.

Bezpečí v nebezpečí

Na vlně spát
vyhnout se bójkám
tsunami netsunami
písek v uších
ale příjemně
jako s pérovým polštářem na festivalu
jako zamknout a zhasnout
v kupé nočního
Západního expresu
jako v bunkru z židlí
dekou jako střechou
uprostřed technoparty
někde v rumunsku

Obrostení liánami
konverzací kamarádů bezpečí
kteří ještě letos neusnuli

Ty spíš
a zdá se ti o stmívání

Silný proud vody mě odnáší takovou rychlostí, jako bych jela na motorovém člunu. Už ani nevnímám své tělo, jsem jako loutka. Pozoruji celý ten výjev napůl nezúčastněně. Silný proud vody v rychlosti frekvence dálnice mě žene dále k nevyhnutelnému setkání se čtyřmi bóje ve tvaru klíčů. Ty jsou rozestavěny do čtvercové kompozice. A tam, kde by měl být klíč připoután s klíčenkou, tuším silný železný řetěz sestupující do hlubin vod. Vracím se zpět ke svému tělu a intenzivně vnímám své pocity. Odpor, nesnesitelný pocit jako by celý sbor škrábal nehty o tabuli. Bóje mímám jen o pár centimetrů. Rychlost proudu vody se nemění a voda mě nemilosrdně žene dál. ...

... Ne, k tomu betonovému kanálu poblíž splavu v kterém mizí skrze železné mřížování největší množství vody. Mučení mými největšími strachy dosahuje maxima snesitelnosti. Opouštím své tělo. Moje duše je s ním stále spojena stříbrnou nitkou, ale už se stávám klidným pozorovatelem. Beze strachu, zbavena veškerých emocí. Unikám.

(...)

Hledám si
kde jsem
vlastně jen proto
abych byl
tam kde jsi
ty
S kým asi strávíš karanténu
když rouška noci
bude viset na klíče zvenčí?

Hledám si
proč tu nerostou stromy
abych věděl
proč se nejdu raději projít

(...)

Hladím psa
radši psa
protože to nechci
vyhladit s tebou – do krve

(...)

...))slyšelas šumět to slunce))v zatáčce?))ten pomeranč))přilepený k nebi))jako))ke stěně kont'áku))...

Příloha 4

